
SPRAWOZDANIA

„Studia Pastoralne” 2008, nr 4, s. 345–375

**„Modlitwa – ewangelizacja – miłosierdzie.
Novo millennio ineunte – impulsy dla parafii”
XVII sympozjum *KOINONIA*
(Katowice 25 października 2007)**

„Odnowa soborowa tak długo będzie fikcją, jak długo nie zejdzie na płaszczyznę parafii, jak długo nie wypracujemy modelu posoborowego duszpasterstwa parafialnego”. Są to słowa ks. Franciszka Blachnickiego, który w zasadzie całe swoje życie poświęcił odnowie pastoralnej parafii. Tutaj tkwi geneza jego studiów pastoralnych, powstania Ruchu „Żywego Kościoła”, a także sympozjów *KOINONIA*, które w założeniu Sługi Bożego, w konfrontacji teoretyków i praktyków miały być okazją do wypracowywania posoborowego modelu duszpasterstwa. Trzydzieści lat po pierwszym sympozjum, które odbyło się w Zakopanem, 25 października 2007 roku w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, odbyło się XVII sympozjum *KOINONIA*¹. Zostało ono zorganizowane w miejscu,

¹ Dotychczas odbyły się następujące sympozja: Wspólnoty Służby Liturgicznej a nowa parafia – Zakopane-Olcza 1977; Koinonia – Podkowa Leśna 1979; Ewangelizacja w parafii – Podkowa Leśna 1980; Wielka Ewangelizacja jako propozycja rekolekcji narodu – Leśna Podlaska 1985; Rola Triduum Paschalnego w budowaniu wspólnoty parafialnej – Laskowice 1986; Rola Ducha Świętego w budowaniu wspólnoty parafialnej – Złotorya 1988; Rekolekcje parafialne – Rybnik-Chwałowice 1996; Czy Ruch Światło-Życie pomoże odnowić moją parafię? (Program a rzeczywistość duszpasterska) – Chorzów 1998; Obchody Wielkiego Jubileuszu 2000 w parafii – Choszczówka 1999; Parafia środowiskiem wyzwolenia człowieka – Katowice 2000; II Polski Synod Plenarny – nowe impulsy dla parafii – Łódź 2001; Katechumenat pochrzcielny w odnowie parafii a pluralizm ruchów eklesjalnych – Wrocław 2002; Ewangelizacyjna misja parafii – Gródek Podolski (Ukraina) 2002; *Christifideles laici* – w parafii i w świecie – Ostrów Wielkopolski 2003; Proboszcz – duszpasterz czy menadżer? – Tarnobrzeg 2004; Słowo – liturgia – wspólnota (Dynamika współczesnej parafii) – Lublin 2005.

w którym dokładnie 50 lat wcześniej, w 1957 roku, ks. Franciszek Blachnicki w ramach Krucjaty Wstrzemięźliwości zainaugurował swoją ogólnopolską działalność duszpasterską.

Nie tylko organizatorzy symposium², ale także duszpasterze i świeccy w obliczu zmieniających się warunków ciągle zadają sobie pytanie o kształt życia parafialnego we współczesnym świecie: Czy dotychczasowa struktura parafii jest jeszcze adekwatna do dzisiejszych problemów życia chrześcijan? Szukając odpowiedzi na to pytanie, ważne wskazania odnajdujemy w przedstawionym na rozpoczęcie nowego tysiąclecia liście apostołskim Jana Pawła II *Novo millennio ineunte*. Papież przełomu tysiącleci w oczywisty sposób zakłada istnienie i funkcjonowanie wspólnot parafialnych jako podstawowej struktury społeczności chrześcijan. Dlatego też prelegenci i uczestnicy XVII Symposium *KOINONIA*, poszukując światła dla życia współczesnej parafii, starali się iść tropem drogi ukazanej przez *Novo millennio ineunte* według triady: modlitwa – ewangelizacja – miłosierdzie. Ten klucz koresponduje z odczytywaniem znaków czasu odnośnie do parafii przez ks. Franciszka Blachnickiego. Przedstawił on w 1980 roku plan ewangelizacji *Ad Christum Redemptorem*, oparty na syntezie wypracowanych wcześniej przez niego różnych programów ewangelizacyjnych. Zaproponował strategię opartą na triadzie: modlitwa – kerygmat – wyzwolenie. Oznacza ona inicjowanie w parafiach ruchu modlitewnego spełniającego się w podejmowaniu ewangelizacji kerygmatycznej i konsekwentnie formacji katechumenalnej. Ewangelizacja z kolei tylko wtedy porywa nowe zastępy ludzi, jeśli przynosi odpowiedź na podstawowe problemy człowieka, jeśli głoszone orędzie zbawienia jawi się jako orędzie wyzwolenia przez miłosierdzie.

Otwierając symposium, abp Damian Zimoń, metropolita katowicki, wskazał na źródła pastoralnego programowania w Kościele. Do ważnych elementów zaliczył Biblię, dokumenty Magisterium Ecclesiae, zwłaszcza Soboru Watykańskiego II, podróże apostolskie papieża. Do szczególnie ważnych programów pastoralnych współczesnego Kościoła zaliczył *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*.

Pierwszą sesję – wykładową – rozpoczął ks. bp prof. dr hab. Andrzej Siemieniowski z Katedry Duchowości Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu referatem pt. „Parafia ogniskiem i szkołą modlitwy”. Czy parafia, tak często anonimowa, może być ogniskiem i szkołą modlitwy? Tak, jeśli będzie żywą mikrostrukturą małych wspólnot. Istnieje jednak napięcie między parafią a życiem wspólnot żywego Kościoła, ponieważ to parafia jest podstawowym miejscem urzeczywistniania się Kościoła. Zachodzi niebezpieczeństwo w przypadku fascynacji

² Zakład Teologii Pastoralnej i Historii Duszpasterstwa WTL UŚ (Katowice), Instytut Formacji Pastoralno-Liturgicznej KUL (Lublin), Katedra Teologii Pastoralnej Szczegółowej PAT (Kraków), Stowarzyszenie Unia Kapłanów Chrystusa Sługi.

ruchami, objawiającej się przekonaniem, że jedynym „miejscem” przeżywania chrześcijaństwa są ludzie, którzy sami sobie wybierają środowisko – jest to tzw. mentalność zakupowa. Od początku zabezpieczeniem przed tym niebezpieczeństwem był duch parafialny – nie wybierało się braci i siostr, oni byli dani. Jest tutaj analogia do rodziny biologicznej. Tym ma być parafia: „rodziną Bożą”. Rodzina jest społecznością realną i miejscem pojednania. Parafia przypomina, że parafianin nominalny dalej jest członkiem katolickiej rodziny. Rytm życia parafialnego każe niejako na nowo jednać się jej członkom. Nawet kancelaria parafialna jest miejscem przypominania o modlitwie. Potrzeba jednak kerygmaticznego głoszenia do chrześcijan. Z paradygmatu Dziejów Apostolskich trzeba przechodzić do paradygmatu Apokalipsy w głoszeniu kerygmatu. Widząc, jaka jest sytuacja, trzeba umieć wykrzesać w sobie zapał, przypominając sobie, że realia Kościoła od początku były trudne. Dlatego ważna jest duchowość proroka Eliasza, który rozpałił się żarliwością właśnie wtedy, gdy Izraelici odchodzili od Boga.

Drugi referat, pt. „Ewangelizacyjna misja parafii”, wygłosił ks. dr hab. Bogdan Biela z Zakładu Teologii Pastoralnej i Historii Duszpasterstwa WTL UŚ. Próbował on odpowiedzieć na pytanie, co i jak należy czynić, by parafia mogła faktycznie spełniać swoją ewangelizacyjną misję. W istocie chodzi zarówno o model organizacji duszpasterstwa parafialnego adekwatnego do posoborowej wizji Kościoła i wyzwań współczesności, jak i o model parafii. Tak postawiony problem suponował podzielenie referatu na pięć części: Ewangelizacja w nauczaniu Magisterium Ecclesiae; Funkcjonujące modele organizacji duszpasterstwa parafialnego; Strategia działania na niwie parafialnej w świetle ewangelizacyjnej misji Kościoła; Posoborowe projekty odnowy parafii; Rezultaty i wnioski pastoralne. Prelegent zwrócił uwagę, że wymogiem obecnego czasu jest realizowanie modelu duszpasterstwa ewangelizacyjno-katechumenalnego. Poszukiwanie nowych sposobów i metod ewangelizacyjnego działania Kościoła powinno zatem mieć priorytet w opracowywaniu modelu organizacji duszpasterstwa parafialnego. Eklezjologia komunii narzuca więc Kościołowi nie tylko potrzebę przesunięcia akcentów w duszpasterstwie parafialnym, ale i zmianę modelu budowania parafii. Parafia będzie spełniała faktycznie swoją ewangelizacyjną misję, gdy będą uwzględnione następujące elementy. Po pierwsze parafie duże pod względem liczebności wierznych powinny być podzielone na rejony duszpasterskie. Po drugie w kierowaniu parafią duszpasterz powinien być wspomagany przez grupę koordynacji życia parafialnego. Głównym zatem wnioskiem wypływającym z posoborowej eklezjologii komunii jest postulat, by cała działalność duszpasterska było tak przebudowana, aby służyć formowaniu wspólnot życia chrześcijańskiego w ramach parafii. Można się tutaj wiele nauczyć z doświadczeń posoborowych ruchów odnowy Kościoła realizujących wypracowane przez siebie projekty odnowy parafii, a więc posiadających konkretną strategię budowania dynamicznej parafii. Do bardziej znanych można zaliczyć program „Nowy Obraz Parafii”, system „ewangelizacyjnych komórek parafialnych”, projekt „parafia wspólnotą wspólnot” oraz inspirowany w dużej

mierze doświadczeniami zaczerpniętymi z Ruchu Światło-Życie projekt „Nowa Wspólnota”. Prelegent stwierdził, że w zasadzie do dziś nie zostały wypracowane w polskim duszpasterstwie, zwłaszcza na poziomie diecezji, długoplanowe elementy programu odnowy parafii. Stąd wielu duszpasterzy nie ma wyraźnej, całościowej wizji budowania parafii. Papież Jan Paweł II, opowiadając się bardzo mocno w czasie swego pontyfikatu za nieodzownością parafii, opowiedział się jednocześnie za realizmem pastoralnym. Odrzucił tym samym skrajne koncepcje, zarówno progresistowskie, zwłaszcza modny nurt kontestacji parafii, jak i skostniałe formy parafii feudalnej typu agrarnego, zamkniętej i często sklerykalizowanej. Stosując nauczanie Jana Pawła II do parafii współczesnej, w kontekście nowej ewangelizacji, prelegent przyjął tezę, opartą zarówno na argumentacji historycznej, jak i teologicznej, że nowa ewangelizacja nie obejdzie się bez parafii, jako podstawowej wspólnoty Kościoła ewangelizującego i ewangelizowanego. Z metodycznego punktu widzenia domaga się to jednak najpierw koniecznej odnowy, adaptacji i otwarcia się parafii, tak aby była to parafia na czas nowej ewangelizacji.

W trzecim referacie pt. „Nowa »wyobraźnia miłosierdzia« w parafii” ks. dr Piotr Kulbacki z Instytutu Formacji Pastoralno-Liturgicznej KUL poddał szczegółowej analizie list apostolski Jana Pawła II *Novo millennio ineunte*. Zwrócił zwłaszcza uwagę na wskazania papieża, jak budować komunię Kościoła. Wszystko rozpoczyna się od kształtowania duchowości komunii. Na tej bazie można dopiero realizować zadania w Kościele zgodnie z otrzymanym powołaniem. Prelegent mówił o priorytetach duszpasterskich zawartych w liście papieża oraz wydobyl aspekty komunii związane z „nową wyobraźnią miłosierdzia”, m.in.: służba prawdzie, wyzbycie się lęku, promowanie trzeźwości, niesienie krzyża.

Druga sesja – panelowa – odbywała się pod hasłem „*Novo millennio ineunte* w praktyce”. W czasie tej części głos zabrano także trzech prelegentów. Impulsem do dyskusji były następujące referaty: „Aktualność koncepcji odnowy parafii według sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego w świetle *Novo millennio ineunte*” (ks. dr Adam Wodarczyk, moderator generalny Ruchu Światło-Życie), „Źródło dynamiki mojej parafii” (ks. prob. Stanisław Noga z parafii MB Piekarskiej w Katowicach), „Wyzwolenie przez miłosierdzie” (ks. Wojciech Ignasiak, były kierownik Ośrodka Profilaktyczno-Szkoleniowego im. ks. Franciszka Blachnickiego w Katowicach). W czasie dyskusji zwrócono szczególną uwagę na nowe wyzwania duszpasterskie związane z migracją zarobkową do Europy Zachodniej. Trzecia część sympozjum odbyła się w katedrze Chrystusa Króla w Katowicach, gdzie proboszcz ks. dr Stanisław Puchała zapoznał uczestników sympozjum z działalnością duszpasterską parafii katedralnej.

Ks. Bogdan Biela